

Liikuntapoliittinen ohjelma 2018-2022

Sisällys

Johdanto	2
2. Lähtökohdat	3
2.1 Loviisan kaupungin strategia 2017–2022	4
2.2 Lait, asetukset ja muut valtakunnalliset linjaukset	5
2.3 Laajentunut liikunnan toimiala	7
2.4 Liikuntatoimen toiminta-ajatus	7
3. Tavoitteet ja toimenpiteet	8
3.1 Terveyden edistäminen ja terveystoiminta	8
3.2 Lasten ja nuorten aktiivisen elämän edistäminen	9
3.3 Aikuisliikunta ja omatoiminen liikunta	11
3.4 Liikuntaa ikääntyville	12
3.5 Erityisryhmien liikunta	13
3.7 Urheiluseura- ja liikuntajärjestötoiminta	14
4. Käyttömaksut ja avustukset	16
4.1 Yleisavustus	16
4.2 Koulutusavustus	16
4.3 Toimitila-avustus	16
4.4 Kaupungin sponsorointituki	17
5. Liikuntapaikat	18
5.1 Liikuntapaikkarakentaminen ja investoinnit	18
5.2 Liikuntapaikkojen ylläpito	18
6. Liikuntapalvelut ja yhteistyötahot	19
6.1 Urheiluseura- ja liikuntajärjestötoiminta	19
6.2 Kaupungin sisäinen yhteistyö	19
6.2.1 Tekninen toimi	19
6.2.2 Varhaiskasvatus	20
6.2.3 Koulutoimi	20
6.2.4 Kulttuuri- ja nuorisotoimi	20
7. Liikunnan talous ja henkilökunta	21
8. Palvelurakenteen haasteet	22
8.1. Liikuntapalvelut ja digitalisaatio	22
9. Ohjelman toteuttamisen seuranta ja täytäntöönpano	23
Liite 1 Liikuntapaikkojen käyttöaste	24
Liite 2 Liikuntapaikat	26
Liite 3 Investointisuunnitelma vuosille 2017–2022	29
Liite 4 organisaatiokaavio	30

Johdanto

Tämän Loviisan kaupungin ensimmäisen liikuntapoliittisen ohjelman tarkoituksena on tuoda esille kaupungin tämän päivän liikunnan lähtökohdat: positiiviset asiat sekä tulevaisuudessa kehitettävät asiat. Liikuntapoliittisen ohjelman tarkoituksena on huomioida mitkä asiat tulevaisuudessa vaikuttavat liikuntatoimen toimintaan.

Ohjelman pitkántähtäimen suunnitelmallinen toteuttaminen investointiohjelmineen tukee kunnallista päätöksentekoa ja tavoitteiden toteuttamista vuoteen 2022 asti. Ohjelmaa laadittaessa on pyritty tarkastelemaan kaikkia liikuntaan liittyviä osa-alueita: liikuntatoiminta, avustukset, liikuntapaikkojen kunnossapito ja rakentaminen sekä liikunnan tasapuolinen tarjonta kuntalaisille.

Loviisan kaupungin talousarvion ja taloussuunnitelman 2018–2020 mukaan vapaa-aikatoimi ”luo edellytykset kuntalaisten liikunnalle tukemalla seuratoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja, järjestämällä ohjattua liikuntaa seuratoiminnan ulkopuolelle jääville kuntalaisille, kuten erityisryhmille, ja kehittämällä terveyttä edistävää liikuntaa.”

Liikuntapoliittinen ohjelma pyrkii auttamaan päättäjiä ja kuntalaisia saamaan oikeaa tietoa, luomaan yleiskuva liikuntakulttuurin nykytilasta, haasteista ja mahdollisuuksista sekä määrittelemään liikuntapalveluiden ja niiden kehittämisen tason. Tätä kautta luodaan kaupungille positiivinen kuva hyvien liikuntapalveluiden järjestäjänä ja mielikuva vetovoimaisesta kunnasta.

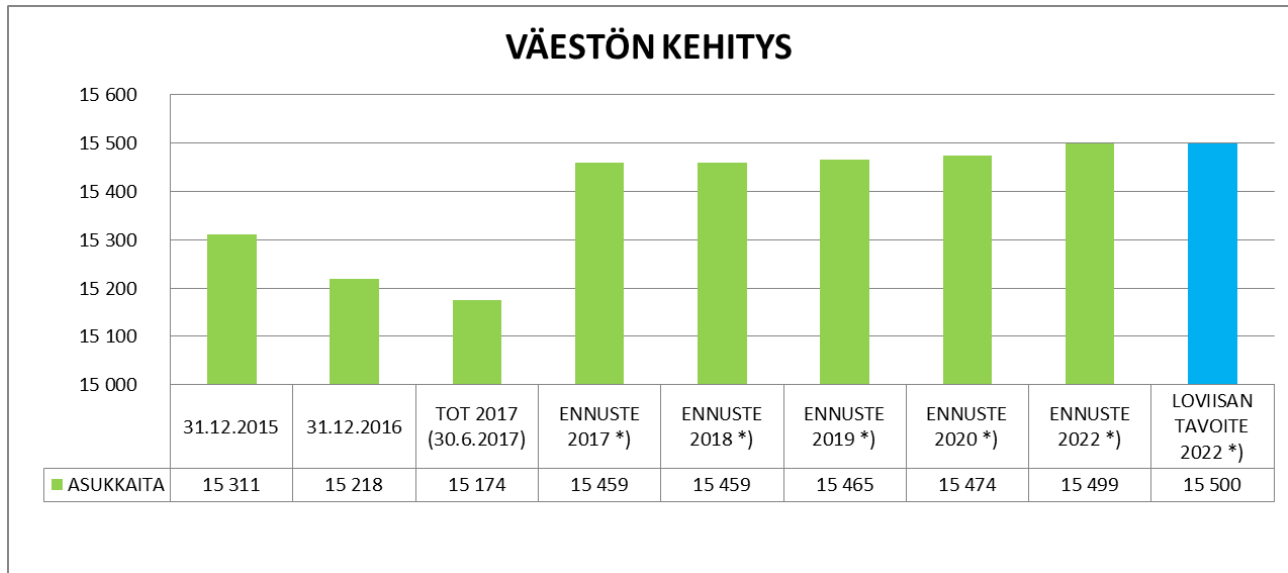
Liikuntapoliittista ohjelmaa on laatinut työryhmä, jonka kokoonpano muuttui hieman valtuustokauden vaihtuessa. Työryhmässä ovat vapaa-aikalautakunnasta olleet mukana puheenjohtaja Kalevi Lappalainen, Håkan Karlsson, Erika Kähärä (31.5.2017 asti), Kim Skog (31.5.2017 asti) ja Kirsi Nurkkala (1.6.2017 alkaen). Lisäksi työryhmän työhön osallistui kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen päällikkö Leif Eriksson. Työryhmän sihteerinä toimi vapaa-aikasihteerinä liikunnanohjaaja Päivi Hämäläinen.

Laajempi työryhmä, jonka työhön osallistuivat myös sivistysjohtaja Thomas Grönholm, vt. varhaiskasvatuspäällikkö Sofia Hoff, yhdyskuntatekniikan päällikkö Markus Lindroos, palvelupäällikkö Jaana Iivonen ja nuorisovaltuuston puheenjohtaja Iiro Kankkunen, työsti liikuntapoliittista ohjelmaa 18.1.2018.

2. Lähtökohdat

Lokakuussa 2015 jätettiin 20 valtuutetun allekirjoittama valtuustoaloite Loviisan kaupungin liikuntapoliittisen ohjelman laatimisesta. Vapaa-aikalautakunta vastasi aloitteeseen perustamalla työryhmän kokouksessaan 3.3.2016 (§ 7). Työryhmä on työstänyt liikuntapoliittista ohjelmaa vuosien 2016–2018 aikana.

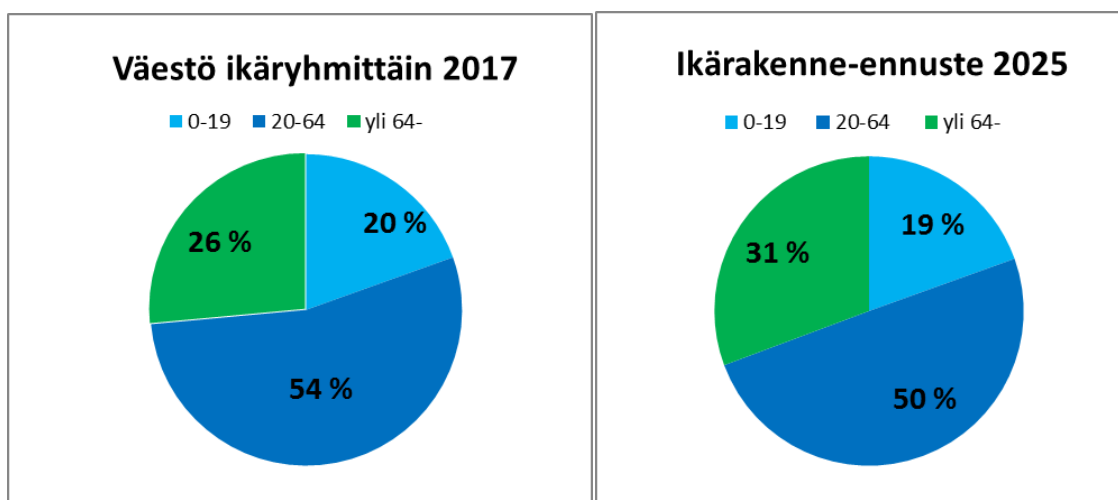
Taulukko 1: Loviisan kaupungin väestöennuste 2017–2022

*) Lähde: Tilastokeskus 2015

Tilastokeskuksen ennusteen mukaan Loviisan asukasmäärä kasvaa ollen 15 499 asukasta vuonna 2022. Ennuste on yhtenäinen Loviisan kaupungin strategiassa esitetyn tavoitteen kanssa.

Taulukko 2: Loviisan kaupungin ikärakenne 2017 ja 2025

*) Lähde: Tilastokeskus, 31.12.2016

Loviisan kaupungin asukkaiden painopiste on työssäkäyvässä väestössä. 20–64-vuotiaiden osuus on 54 prosenttia koko asukasluvusta. Huomioitavaa on, että työikäisten osuus näyttää pienenevän noin puolen prosenttiyksikön vuosivauhdilla. Yli 65-vuotiaiden osuuden arvioidaan kasvavan samassa suhteessa. Loviisan kaupungin ikärakenteen ennustetaan nousevan ja yli 65-vuotiaiden määrän ennustetaan kasvavan 26 prosentista 31 prosenttiin vuoteen 2025 mennessä. Lasten ja nuorten osuuden ennustetaan pysyvän suunnilleen samalla, 20 prosentin tasolla.

Taulukko 3. Liikuntatoimintaan vaikuttavat muutostekijät

Muutostekijä		Vaikutus liikuntatoiminnassa
Väestörakenne	Väestön ikääntyminen Pienemmät ikäluokat	– Palveluja kohdennetaan oikein ikärakenteen mukaan. – Soveltuvia liikuntapaikkoja rakennetaan ja peruskorjataan. – Seuratoimintaan tehdään muutoksia. – Seudullisia palveluja kehitetään.
Liikuntakäyttäytyminen ja elämäntavat	Loviisalaisten liikuntatottumukset	– Pystytään vastaamaan kysyntään. – Terveysliikunnan painoarvot. – Teknologiaa käytetään hyväksi palveluissa. – Asiakkaiden odotukset. – Uudet liikuntamuodot. – Luonto on tärkeä toiminta-alue. – Omatoimista liikuntaa kehitetään. – Syrjäytymistä ehkäistään.
Talous	Käyttötalous Investoinnit	– Yhteistyötä kehitetään voimavarojen vähetessä. – Poikkihallinnollinen yhteistyö. – Seutukunnallinen yhteistyö. – Lähiliikuntapaikkaverkosto. – Investoinnit kohdennetaan oikein. – Peruskorjaustarpeet kasvavat.

2.1 Loviisan kaupungin strategia 2017–2022

Strategian tehtävä on vastata tuleviin muutoksiin. Strategia kohdistaa keihäänkärkensä muutamaan keskeiseen asiaan, joilla Loviisan kaupunkiin luodaan elinvoimaa, toimeentuloa, viihtyisyyttä, terveyttä ja hyvinvointia. Liikuntapoliittinen ohjelma rakentuu kaupungin strategian mukaan.

Kaupungin arvot ovat avoimuus ja yhdessä tekeminen sekä luovuus, rohkeus ja joustavuus. Loviisa on Suomen paras pikkukaupunki ja meillä on aktiivisia ja osallistuvia asukkaita ja yrittäjiä. Loviisassa on merellistä asumisidylliä, elinvoimaisia kyliä ja luonnonrauhaa. Tarjoamme hyvät palvelut kahdella kielellä sekä vakaan kuntatalouden. Loviisan kaupungin slogan on ”Loviisa – pieni kaupunki, suuria elämyksiä”.

Strategian tavoite on, että päätöksenteko on ihmisläheistä, yritysystävällistä, osallistavaa, joustavaa ja nopeaa. Kuuntelemme kuntalaisia, yhdistyksiä ja yrittäjiä. Panostamme viestintään ja toimivaan vuorovaikutukseen kuntalaisten ja päätöksentekijöiden välillä. Toimintamme on asiakaslähtöistä, palveluhenkistä ja etsimme mahdollisuuksia ja ratkaisuja. Päätöksentekoa kehitetään jatkuvasti ja suhtaudumme rohkeasti ja luovasti tulevaisuuteen.

Haluamme edistää hyvinvointia ja viihtyvyyttä, monipuolista kulttuuri- ja vapaa-aikatarjontaa yhteisöllisyyttä painottaen. Panostamme hyvinvointia tukevaan, turvalliseen ympäristöön ja huolehdimme kaupungin viihtyisästä yleisilmeestä. Tuemme omatoimisuutta terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseksi. Panostamme ennaltaehkäisevään ja kuntalaisten turvallisuutta edistävään toimintaan. Loviisa on yhteisöllinen ”kylien kaupunki” ja sen elävä kulttuuriperinne on vetovoimatekijä ja identiteettimme vahvistaja. Arvostamme kuntalaisten aktiivisuutta oman lähiyhteisönsä toiminnassa ja kehitämme monipuolista kulttuuri- ja vapaa-aikatoimintaa yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.

Vapaa-aikalautakunta ja liikuntatoimi vastaavat aktiivisesti kaupungin strategian haasteisiin ja pyrimme tekemään työtä strategian tavoitteiden saavuttamiseksi.

2.2 Lait, asetukset ja muut valtakunnalliset linjaukset

Kunnan liikuntatoimintaa ohjaavat useat lait.

Liikuntalaki

Uusi liikuntalaki tuli voimaan 1.5.2015. Lain keskeiset tavoitteet ovat edistää

- 1) eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa
- 2) väestön hyvinvointia ja terveyttä
- 3) fyysisen toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista
- 4) lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä
- 5) liikunnan kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta
- 6) huippu-urheilua
- 7) liikunnan ja huippu-urheilun rehellisyyttä ja eettisiä periaatteita
- 8) eriarvoisuuden vähentämistä liikunnassa.

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus, terveet elämäntavat sekä ympäristön kunnioittaminen ja kestävä kehitys.

Liikuntalain mukaan kunnan vastuulla on yleisten edellytysten luominen paikallistasolla kuntalaisille järjestämällä eri kohderyhmille liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia

edistävää liikuntaa, kansalaistoiminnan ja seuratoiminnan tukeminen sekä liikuntapaikkojen ylläpitäminen ja rakentaminen. Niiden toteuttaminen tulee tapahtua yhteistyönä eri toimialojen sekä kuntien välillä ja alueellisena yhteistyönä.

Kunnan tulee kuulla asukkaitaan liikuntaa koskevissa keskeisissä päätöksissä ja arvioida asukkaitensa liikunta-aktiivisuutta terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Tavoitteena on selkeästi liikuntaharrastuksen laajentaminen myös uusiin ja liikunnallisesti passiivisiin väestöryhmiin. Liikuntalaki antaa kunnille myös selkeän toimintavelvoitteen, eli liikunnan yleisen edistämisvelvoitteen.

Kuntalaki

Kunnan tulee kuulla asukkaitaan liikuntaa koskevissa keskeisissä päätöksissä osana kunnan velvollisuutta huolehtia asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista.

Terveydenhuoltolaki

Kunnan tulee arvioida asukkaitensa liikunta-aktiivisuutta osana terveydenhuoltolain (1326/2010) 12. §:ssä tarkoitettua terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä.

Kunnan on seurattava asukkaitensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus.

Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet, määriteltävä niitä tukevat toimenpiteet ja käytettävä näiden perustana kuntakohtaisia hyvinvointi- ja terveysosoitimia.

Kunnan on nimettävä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen vastuutahot. Kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä. Lisäksi kunnan on tehtävä yhteistyötä muiden kunnassa toimivien julkisten tahojen sekä yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus

Lain mukaan kuntien liikuntatoimien käyttökustannuksiin myönnetään valtionosuutta. Valtion talousarvioon varataan vuosittain määräraha avustuksiin, jota voidaan myöntää kunnille muun muassa liikuntapaikkojen rakentamiseen, hankkimiseen, perusparannukseen ja näihin liittyvään varustamiseen sekä liikunnan ajankohtaisiin yhteistyö- ja kehittämishankkeisiin sekä muuhun liikuntalain tavoitteiden saavuttamiseksi.

2.3 Laajentunut liikunnan toimiala

Käsitys liikunnasta on laajentunut kilpaurheilusta kaikkien väestöryhmien terveyttä edistävää liikuntaan ja arkipäivän fyysiseen aktiivisuuteen. Liikunta kuuluu liikuntatoimen lisäksi kaupungin kaikkien toimialojen tehtäviin. Kuntalaiset kohtaavat liikuntaharrastuksissaan ja arkiliikkumisessaan kunnan kaikkien toimialojen ratkaisuja.

2.4 Liikuntatoimen toiminta-ajatus

Liikuntapalveluiden toiminta-ajatus on olla avoin, joustava ja kaupunkilaisten tarpeisiin reagoiva.

Loviisan kaupunki muodostuu laajalla maa-alueella sijaitsevista kylistä, joissa on liikunta- ja suorituspaikkoja useille urheilu- ja liikuntamuodoille. Tämä on sekä mahdollisuus että haaste.

Vapaa-aikatoimi tarjoaa monipuolisia liikuntaharrastuksia eri-ikäisille ja erikuntoisille kuntalaisille. Liikuntapalveluista vastaavat tekevät aktiivisesti yhteistyötä eri toimijoiden ja kaupungin eri hallintokuntien kanssa. Yhteistyötä perusturvapalveluiden kanssa kehitetään ja jatketaan myös sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen jälkeen. Liikuntatoimen investoinnit ja kentänhoito suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä teknisen toimen kanssa. Yhteistyö teknisen toimen kanssa on erityisen tärkeää. Kentänhoito kuuluu teknisen toimen alaisuuteen. Sivistyskeskuksen omassa organisaatiossa järjestetään paljon yhteisiä tapahtumia kulttuuri- ja nuorisopalveluiden kanssa. Yhteistyö koulujen ja päiväkotien kanssa on myös tiivistä.

Liikuntapalveluiden yhteistyö yhdistyksien ja seurojen kanssa on myös erittäin tärkeää ja välttämätöntä. Liikuntapalveluiden ja yhdistyksien yhteistyön on oltava kattavaa ja monipuolista. Kaupunki ei yksin pysty tarjoamaan riittävän monipuolisia liikuntamahdollisuuksia ja asukkailla ja yhdistyksillä tulee olla mahdollisuuksia omiin ratkaisuihin. Liikuntatoimi ei aina ole toteuttaja, vaan yhä useammin mahdollistaja. Liikuntapalvelut käyttää Loviisan kaupungin mobiilisovellusta Morjens Loviisa – Lovisa appi, jolla voidaan kysyä kaupunkilaisilta mielipiteitä kaupungin toiminnasta.

Liikuntatoimi tekee myös yhteistyötä naapurikuntien ja liikuntajärjestöjen kanssa.

Kaupungin toiminta- ja kohdeavustuksilla on keskeinen osa liikuntayhdistysten talouden ja elinvoiman kannalta. Kaupungin tuen tulee olla riittävän suuri ja jakoperiaatteiden oikeudenmukaisia. Liikuntatoimi tulee lähivuosina budjetoimaan enemmän määrärahoja avustuksiin ja käymään säännöllisesti läpi avustusperiaatteita.

Tarpeeksi suurilla avustuksilla luodaan elinvoimaa ja viihtyisyyttä koko laajaan kaupunkiin. Kaupungilla tulee myös olla resursseja avustaa yksityisiä liikuntapaikkahankkeita ja muita liikuntahankkeita. Tekemällä yhteistyötä yhdistysten kanssa ja olemalla luovia saamme luotua hyviä ja kattavia liikuntamahdollisuuksia.

3. Tavoitteet ja toimenpiteet

3.1 Terveyden edistäminen ja terveystoiminta

Terveystoiminta käsitteenä korostaa liikunnan vaikutusta, eli terveyden edistämistä ja ylläpitoa. Terveystoimintaa käytetään sairauksien hoidossa ja ennaltaehkäisyssä. Terveystoiminnan tulee olla säännöllistä, kohtuullisella kuormituksella tehtyä ja jatkuvaa toimintaa. (Terveydenhuoltolaki 1326/2010 12 §)

Liikuntaneuvonta toteutetaan poikkihallinnollisena yhteistyönä terveystoiminnan ja liikuntatoimen kanssa. Keskeisessä roolissa liikuntaneuvonnassa on perusterveydenhuolto, jonka piiristä tavoitetaan oikea kohderyhmä liikuntaneuvontaan. Kaupungin liikunnanohjaaja huolehtii liikuntaneuvonnasta. Liikuntaneuvontaan asiakkaat tulevat liikuntalähetteellä, jonka hoitaja tai lääkäri on kirjoittanut.

Liikuntaneuvojalle pääsyn kriteerinä ovat työikäiset, terveytensä kannalta riittämättömästi liikkuvat, diabetesriskin omaavat ja ylipainoiset henkilöt. Liikuntaneuvonta on asiakkaalle maksutonta.

Liikunta-apteekki on terveystoiminnan neuvontapiste, josta saa apua tai ohjeita liikunnan aloittamiseksi sekä tietoa omasta terveydestä ja painonhallinnasta. Liikunta-apteekista saa myös tietoa harrastusmahdollisuuksista Loviisassa. Liikunta-apteekki toimii kirjaston tiloissa yhteistyössä kirjastotoimen kanssa. Liikunnanohjaaja palvelee kerran kuukaudessa kaupungin eri lähikirjastoissa. Lisäksi kirjastoissa on täytettäviä yhteydenottolomakkeita, jos kyseinen ajankohta ei ole sopiva.

Liikunta-apteekin yhteydessä toimii myös kuntoiluvälineiden lainaus.

Tavoitteena on, että

- liikunnan harrastajien suhteellinen määrä lisääntyy
- ihmisille kehittyy omaehtoinen liikunnallinen elämäntapa.

Toimenpiteet ovat

- liikuntaneuvonta, liikuntavälinelainaamo ja liikunta-apteekki
- monipuolisten liikuntapalvelujen mahdollistaminen ja kehittäminen
- uusien nykyaikaisten palvelujen tuottaminen kuntalaisille
- projektien taloudellinen ja sisällöllinen hyödyntäminen
- liikuntatoiminnan monipuolistaminen ja terveiden elämäntapojen esilletuominen
- hallintokuntien välisen yhteistyön tiivistäminen etenkin sosiaali- ja terveystoimen kanssa
- liikuntaluentojen järjestäminen
- palvelujen markkinointi ja tiedottaminen.

3.2 Lasten ja nuorten aktiivisen elämän edistäminen

Liikkuminen on lapselle synnynnäinen tarve. Se tukee alle kouluikäisen lapsen tervettä kasvua ja kehitystä. Pienillä lapsilla liikunta on yhtäläillä inhimillinen tarve kuin syöminen ja nukkuminen. Lasten liikuntasuosituksien mukaan alle 8-vuotiaiden lasten päivään pitäisi sisältyä vähintään kolme tuntia liikuntaa. Se muodostuisi kevyestä liikunnasta ja reippaasta ulkoilusta sekä erittäin vauhdikkaasta fyysisestä aktiivisuudesta. Osa liikunnasta toteutuisi varhaiskasvatuksessa, osa kotona. Yli tunnin pituisia istumajaksoja tulisi välttää ja lyhyitäkin paikallaoloja tauottaa. Suosituksissa korostetaan myös riittävää lepoa ja unta sekä terveellistä ravintoa. (Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä – Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset, 2016)

Vanhempien on hyvä tunnistaa tärkeä roolinsa lapsen liikkumisen mahdollistajana tai estäjänä. Vanhempien tuki, liikkumiseen kannustava ilmapiiri, liikuntavarusteiden ja -välineiden tarjoaminen lapsen käyttöön sekä lapsen liikuntatoiveiden kuunteleminen ovat tärkeitä osatekijöitä liikuntasuosituksien toteutumisessa. Kotoa saamansa mallin mukaan lapset oppivat, että liikkuminen kuuluu arjen rutiineihin. Tässä tarvitaan laajaa yhteistyötä, jotta viesti välittyy tehokkaasti vanhemmille. Vanhempien oma oivallisuus voi ratkaista liikkumattomuuden kierteen.

Liikunnalla on oikein toteutettuna paljon mahdollisuuksia kouluikäisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Fyysisen aktiivisuuden perussuositus kouluikäisille on, että kaikkien 7–18-vuotiaiden tulee liikkua vähintään 1–2 tuntia päivässä monipuolisesti ja ikään sopivalla tavalla. Yli kahden tunnin pituisia istumisjaksoja tulee välttää. Ruutuaikaa viihdemedian ääressä saa olla korkeintaan kaksi tuntia päivässä. Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille on terveysliikunnan minimisuositus, ja on kohdistettu kaikille kouluikäisille lapsille ja nuorille terveysliikunnan näkökulmasta. (Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7–18-vuotiaille, 2008)

Taulukko 4. Liikunta (luokat 8 ja 9, lukiot ja ammatilliset oppilaitokset)

Lähde: THL Kouluterveyskysely

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa

Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat %

	2010	2013	2017
Loviisa	45	37	28,9
Lapinjärvi	31,4	36	
koko maa	34	32	23,7

Lukion 1. ja 2. luokan oppilaat

	2010	2013	2017
Loviisa	33,6	43	14,9
Lapinjärvi		31	
koko maa	31,3	29	22,5

Ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat

	2010	2013	2017
Loviisa		39	19,6
koko maa		47	38,9

Harrastaa omatoimisesti liikuntaa 2017

Lähes päivittäin	8. ja 9. lk	Lukion	
		1. ja 2. vuosi	Ammatillinen oppilaitos
Loviisa, yhteensä	37	49,5	27,5
pojat	42,2	60	
tytöt	32,6	44,4	
Koko maa yhteensä	40,8	40,2	31,4
pojat	43,6	43,8	
tytöt	38,3	37,8	
Joka viikko			
Loviisa, yhteensä	32,4	40,7	52,9
pojat	27,7	31,4	
tytöt	36	44,4	
Koko maa yhteensä	36,6	38,5	34,5
pojat	32,3	35,8	
tytöt	38,7	40,4	
Ei koskaan			
Loviisa, yhteensä	9,2	2,2	3,9
pojat	6	2,9	
tytöt	12,4	1,9	
Koko maa yhteensä	6,1	3,9	8,5
pojat	7,1	4,2	
tytöt	5,1	3,7	

Harrastaa ohjattua liikuntaa 2017

Lähes päivittäin	8. ja 9. lk	Lukion	
		1. ja 2. vuosi	Ammatillinen oppilaitos
Loviisa yhteensä	15,7	20,9	13,7
pojat	24,7	37,1	
tytöt	7,8	11,1	
Koko maa yhteensä	24,1	19,3	10,9
pojat	27,3	22,3	
tytöt	21,2	17,1	
Joka viikko			
Loviisa yhteensä	23,8	31,9	21,6
pojat	18,5	22,9	
tytöt	28,9	35,2	
Koko maa yhteensä	24,2	22,8	14,1
pojat	20,8	18,6	
tytöt	27,9	25,9	

Ei koskaan			
Loviisa yhteensä	42,4	33	41,2
pojat	34,6	28,6	
tytöt	48,9	37	
Koko maa yhteensä	35,1	39,9	51,2
pojat	34,5	40,9	
tytöt	35,6	39	

Urheiluseurat ja kansalaisjärjestöt luovat hyvät edellytykset liikunnan harrastamiselle Loviisassa. Loviisassa on hyvät edellytykset lasten ja nuorten liikunnalle. Kunnan ja seurojen välinen yhteistyö on erittäin arvokasta lasten ja nuorten kasvun tukijana. Lapsen saaminen varhaisessa vaiheessa mukaan liikunnalliseen vapaa-aikaan antaa hyvät eväät tulevaan aktiiviseen elämään.

Tavoitteina on, että

- lapset ja nuoret liikkuvat liikuntasuosituksen mukaisesti
- urheiluseurojen toimintaa tuetaan
- kaikki koulut ovat aktiivisesti mukana Liikkuva koulu hankkeessa, jonka tavoitteena on lisätä tunti liikuntaa jokaiseen koulupäivään

Toimenpiteet ovat

- maksuttomat salivuorot alle 18-vuotiaiden seuratoiminnalle
- hankkeiden Liikkuva koulu ja Ilo kasvaa liikkuen toteuttaminen
- perheliikuntatapahtumien järjestäminen
- päiväkotien tukeminen koulutuksella ja neuvonnalla varhaiskasvatussuunnitelman mukaisen liikunnan toteuttamisessa
- laajoissa terveystarkastuksissa vanhempien valistaminen liikunnan merkityksestä lapsille
- urheiluakatemiatoiminta yläkouluissa ja lukioissa.

3.3 Aikuisliikunta ja omatoiminen liikunta

Suurin osa liikunnasta tapahtuu omatoimisesti joko ryhmässä tai yksin, joten omatoimisuus liikunnan harrastamisessa on merkittävää. Lapsena ja nuorena saadut positiiviset liikuntakokemukset antavat hyvät eväät omatoimiselle liikunnalle jatkossakin. Liikuntapaikat, liikunnan monipuolinen tarjonta, kylien liikuntamahdollisuudet ja hyvä yleinen käsitys liikunnasta antavat pohjan omatoimisen liikunnan lisäämiselle. Liikuntatoiminnalla on merkittävä vaikutus sosiaaliseen kanssakäymiseen ja mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyyn.

Tavoitteina on, että

- aktiivisten aikuisten määrä lisääntyy
- omatoimisen liikunnan määrä lisääntyy.

Toimenpiteet ovat

- yhteistyö liikuntatoimen, kansalaisopistojen, eri hallintokuntien, järjestöjen, työpaikkojen ja yritysten kanssa hyödyntäen hankkeita
- tiedottaminen, liikuntatoimen henkilöstön ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen sekä toimintatilojen ja -välineiden pitäminen ajan tasalla
- erilaisten tempausten, tapahtumien, luentojen ja kampanjoiden järjestäminen
- yhteistyön kehittäminen työterveyshuollon kanssa
- hyvinvointisuunnitelman ja työkykyä ylläpitävän toiminnan tiivis yhteys
- kysely kuntalaisten tarpeista
- liikuntatilojen vuokraaminen yrityksille
- hyötyliikunnan edistäminen (työpaikkaliikunta ja työmatkaliikunta)
- kevyen liikenteen väylien ylläpito ja rakentaminen.

3.4 Liikuntaa ikääntyville

Ikärakenteen muutos aiheuttaa suurimman muutoksen liikuntatoimessa. Vanhusten absoluuttinen määrä lisääntyy. Tällä hetkellä Loviisan asukkaista lähes 27 % on yli 65-vuotiaita ja vanhusten määrä kasvaa myös tulevana vuosina, etenkin ikäryhmässä yli 85-vuotiaat. Toiminnallisesti muutokset vaikuttavat niin palvelutarjontaan kuin liikuntapaikkojen kunnossapitoon, peruskorjauksiin ja rakentamiseen.

Palveluiden tuottamisessa on mietittävä mahdollisia liikuntarajoitteita sekä ohjattujen ryhmien kokoja ja tasoja. Lisäksi on otettava huomioon liikuntapaikkojen saavutettavuus, laitteisto ja välineistö. Myös vanhusten omatoiminen liikunta on erittäin tärkeää. Mitä paremmat valmiudet vanhuksella on selvitä päivittäisistä toimenpiteistä, sitä paremmat mahdollisuudet hänellä on hyvään toimivaan elämään.

Tavoitteina on, että

- vaikutetaan liikuntapalvelujen sisältöön
- liikuntapaikkojen ja välineiden saavutettavuus on hyvä
- vanhusten omatoiminen liikunta lisääntyy.

Toimenpiteet ovat

- tiedottaminen apuvälineiden käyttömahdollisuuksista liikunnan lisäämiseksi ja ylläpitämiseksi, ja opastaminen niiden käyttöön
- liikuntapalveluiden parantaminen

- aktiivinen projekteihin osallistuminen
- ennaltaehkäisevän työn merkityksen lisääminen
- järjestöjen tarjoamien palveluiden saaminen näkyviksi ikäihmisten keskuudessa
- yhteistyö kaupungin vanhuspalveluiden ja kotikuntoutuksen kanssa
- liikuntapaikkojen suunnittelu niin, että ne soveltuvat myös ikäihmisten käyttöön
- liikunnallisen koulutuksen tarjoaminen vanhusten kanssa toimiville työntekijöille, ja vertaisohjaajien kouluttaminen
- ikäihmisille soveltuvan liikunnan tarjoaminen yhteistyössä perusturvapalveluiden kanssa.

3.5 Erityisryhmien liikunta

Erityisryhmien liikunnalla tarkoitetaan sellaisten henkilöiden liikuntaa, joilla vamman, sairauden tai muun toimintakyvyn heikentymisen tai sosiaalisen tilanteen vuoksi on vaikea osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan, ja joiden liikunta vaatii soveltamista ja erityisosaamista.

Eri tavalla toimintakykyisten kuntalaisten huomioon ottaminen on peruslähtökohtana toimintojen suunnittelussa. Soveltavan liikunnan monipuolisten toimintaryhmien kautta tuetaan omatoimista osallistumista ja kuntalaisten välistä tasa-arvoa. Toimintoja järjestetään yhteistyössä liikuntatoimen, kansalaisopistojen, järjestöjen, eri hallintokuntien, toimintakeskuksen ja yrittäjien kanssa. Vuosittain syksyllä liikuntatoimen koostamaa ja julkaisemaa erityisliikuntakalenteria käytetään ryhmien markkinoinnissa ja tiedottamisessa sekä samalla yhteistyövälineenä toimijoiden kesken. Kaupunki tukee vuosittain erityisliikunnan toimintoja järjestäviä tahoja liikuntatoimen avustusrahoista.

Tavoitteena on, että

- toimintaympäristö on esteetön (soveltavan toiminnan tarpeet huomioiminen tilojen, toimintojen ja tapahtumien suunnittelussa).

Toimenpiteet ovat

- ohjaajien koulutus (tarjolla olevista koulutuksista tiedottaminen ja tarpeen mukaan omien koulutuksien järjestäminen)
- omatoiminen liikunta (lainattavista apuvälineistä tiedottaminen liikunnan lisäämiseksi)
- erityisliikunnan tukeminen (kaupunki tukee toimijoita vuosittain haettavan liikunnan määrärahan kautta)
- säännölliset järjestötapaamiset (erityisliikunnan työryhmä Eriku kokoontuu kaksi kertaa vuodessa)

- järjestöjen välisen yhteistyön kehittäminen ja yhteistyön lisääminen ohjatussa toiminnassa: Eriku suunnittelee järjestöjen yhteisiä tapahtumia ja ryhmiä.

3.6 Kotouttaminen liikuntapalveluissa

Liikuntapalveluissa maahanmuuttajat ja muut etniset vähemmistöt integroidaan normaaliin liikunta- ja urheilutoimintaan kysynnän ja mahdollisuuksien mukaan.

Liikuntatoimi järjestää maahanmuuttajille ja pakolaisille uimakouluja ja tarpeen mukaan myös muita liikuntakerhoja. Liikuntatoimi on valmis myöntämään liikuntatiloja edullisempaan hintaan pakolaisille.

Liikuntatoimi on mukana hankkeessa, jossa mahdollistetaan maahanmuuttajille liikuntaharrastuksia Loviisassa.

Monet pakolaislapset ja -nuoret ovat alusta asti olleet aktiivisesti mukana loviisalaisissa liikuntaseuroissa. Erityisesti palloilulajit ovat suosittuja. Seuratoiminta edistää kielenoppimista ja kotouttamista sekä lisää osallisuutta paikalliseen yhteisöön. (Loviisan kaupungin kotouttamisohjelma)

Tavoitteina on, että

- integroidutaan yleisiin ryhmiin
- terveyttä edistetään.

Toimenpiteet ovat

- kohdennetut välivaiheen liikuntaryhmät
- yhdistysten toiminnan tukeminen.

3.7 Urheiluseura- ja liikuntajärjestötoiminta

Urheiluseurat ja liikuntajärjestöt ovat suuri voimavara toiminnallisen liikunnan järjestämisessä. Seurojen järjestämää ohjattua toimintaa ei pysty muuttamaan ”miestyövuosiksi”, mutta määrä on todella suuri. Järjestöjen työ keskittyy pääsääntöisesti lasten ja nuorten toimintaan, jossa toiminnan tarve on erittäin suurta.

Yhteistyö kaupungin ja järjestöjen välillä on antanut hyvät toimintaedellytykset loviisalaiselle nuorisotoiminnalle. Vapaa-aikalautakunta tukee avustuksilla vuosittain liikunta- ja urheiluseuroja. Avustusmääräraha pyritään nostamaan 3 % tämän valtuustokauden aikana.

Tavoitteina on, että

- hyvinvoivien ja monipuolisten urheiluseurojen lukumäärä on suuri

- luodaan selkeät pelisäännöt miten seuroja avustetaan ulkoliikuntapaikkojen ylläpidosta.

Toimenpiteet ovat

- urheiluseurojen toiminnan tukeminen (vähimmäisvaatimus on, että säilytetään avustusmäärärahojen taso, ja lisäksi annetaan toiminta- ja asiantuntija-apua tarvittaessa)
- liikuntatilojen ja liikunta-alueiden ylläpito
- yhteistyön kehittäminen (seurojen kanssa pidetään 1–2 yhteistapaamista vuosittain)
- ohjaajakoulutuksen kehittäminen (suunnitellaan ja toteutetaan järjestöjen kanssa yhteisiä koulutuksia)
- valtakunnallisen hankerahoituksen hyödyntäminen ja yhteistyön tiivistäminen ohjatun toiminnan järjestämisessä
- avustusmäärärahan nostaminen 3 %:lla.

4. Käyttömaksut ja avustukset

Kaikki Loviisan kaupungin hallinnassa olevat liikuntatilat ja vapaa-ajan toimitilat kuuluvat taksa- ja maksuluettelon piiriin. Laskutus tehdään haettujen ja myönnettyjen vuorojen perusteella. Käyttömaksu määräytyy vapaa-aikalautakunnan tekemän päätöksen mukaan. Alle 18-vuotiaiden ohjatulta seuratoiminnalta ei peritä tilavuokria.

Vapaa-aikalautakunnan jakama vuosittainen avustus riippuu käytettävissä olevasta määrärahasta, hakemusten määrästä ja lautakunnan harkinnasta avustussäännön puitteissa. Liikuntayhdistykset järjestävät ihmisille liikuntapalveluita ympäri laajaa kaupunkia ja on tärkeää, että kaupungin avustusmääräraha on riittävän suuri.

Vapaa-aikalautakunta esittää vuosittain kaupungin talousarvioon määrärahan käytettäväksi paikallisten nuoriso- ja liikuntayhdistysten tukemiseen. Kaupungin hallintosäännön perusteella vapaa-aikalautakunta päättää liikunta- ja nuorisotoiminnan tukemiseen tarkoitettujen avustusten myöntämisestä. Vapaa-aikalautakunta voi myöntää avustuksia loviisalaisille rekisteröidyille yhdistyksille tai seuroille, jotka järjestävät nuoriso-, liikunta- tai erityisliikuntatoimintaa. Avustuksen myöntäminen edellyttää, että yhdistys on rekisteröity Loviisaan edellisen vuoden kesäkuun loppuun mennessä.

4.1 Yleisavustus

Avustus on tarkoitettu liikunta-, erityisliikunta- ja nuorisotoiminnan järjestämisestä aiheutuneisiin kuluihin. Avustus myönnetään tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen perusteella toimintasuunnitelmakauden toimintaa varten.

4.2 Koulutusavustus

Avustusta voidaan myöntää Loviisan liikunta- ja nuorisojärjestöissä toimivien henkilöiden ohjaaja-, tuomari- tai toimihenkilökoulutuksesta aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen. Koulutuksen taso on sellainen, että sillä parannetaan ohjaajien taitoja ja tietoja heidän toimiessaan seurassa. Avustusta myönnetään osallistumis-, majoitus- ja matkakuluihin kunakin vuotena erikseen määritellyn prosentin mukaan. Avustusvuosi on maaliskuun ensimmäisestä päivästä helmikuun viimeiseen päivään.

4.3 Toimitila-avustus

Mikäli Loviisan kaupunki ei voi osoittaa lajille sopivia tiloja, liikuntaseurat voivat hakea tukea vuokratiloihin.

4.4 Kaupungin sponsorointituki

Kaupunginhallitus myöntää sponsorointitukea liikuntaseuroille ja liikuntatapahtumille harkintansa mukaan tapauskohtaisesti. Kaupungin sponsorointituki siirretään vapaa-aikalautakunnan harkintaan. Vapaa-aikalautakunta päättää kriteerit, jonka mukaan tahoja sponsoroidaan vuosittain.

5. Liikuntapaikat

Hyväkuntoiset ja oikein sijoitetut liikuntapaikat ja liikuntamahdollisuudet lisäävät Loviisan vetovoimaisuutta. Kohtuulliset vuokrat ja hinnat ovat myös kilpailuetu. Tämä liikuntapoliittinen ohjelma ei ota kantaa Loviisan liikuntapaikka verkkoon. Resurssin vähetessä on kuitenkin mahdollista, että lähivuosina kaupunki joutuu ottamaan kantaa sekä liikuntapaikkaverkoston että kenttien ja suorituspaikkojen hoitoon.

5.1 Liikuntapaikkarakentaminen ja investoinnit

Liikuntapaikkojen rakentaminen tulee mitoittaa sekä eri käyttäjäryhmien että kilpaurheilun käyttötarpeita varten. Liikuntapaikkarakentaminen tulee pyrkiä keskittämään niin, että tarjolla on mahdollisimman monipuolisia liikuntamahdollisuuksia. Liikuntapaikkarakentamiseen suunnittelu ja toteutus tapahtuvat yhdessä teknisen keskuksen kanssa. Kevyenliikenteen väylien, lähiliikuntapaikkojen ja leikkipuistojen rakentaminen tulee myös sisällyttää uusien asuinalueiden kaavoittamiseen.

Monipuoliset ja laadukkaat liikuntapaikat antavat kaupungista myönteisen kuvan muuttoa tänne harkitseville. (Liite 2)

Vapaa-aikalautakunta laatii ja hyväksyy valtuustokausittain pitkäaikaisen suunnitelman liikuntapaikkarakentamistarpeesta ja arvioi vuosittain konkreettisesti liikuntapaikkojen ja liikunta-alueiden peruskorjaustarvetta yhdessä teknisen toimen kanssa (liite 3). Vapaa-aikatoimen tavoite on uusien lähiliikuntapaikkojen rakentaminen kyläkeskuksiin, mutta myös keskusta. Nykyiset liikuntapaikat tulee pitää hyväkuntoisina ja lähivuosien talousarvioissa tulee olla riittävästi rahaa nykyisten liikuntapaikkojen ylläpitoon ja korjaamiseen.

Loviisan kaupunki pyrkii mahdollisuuksien mukaan tukemaan yhdistyksien liikuntapaikkarakentamista. Kaupunki on luonut ohjeet tuesta yksityisten urheilulaitosten rakennushankkeille.

Mikäli liikuntapaikkaverkosta ei pystytä ylläpitämään samanlaisena ja samantasoisena kuin tällä hetkellä, asetetaan työryhmä, joka antaa esityksen liikuntapaikkaverkostosta.

5.2 Liikuntapaikkojen ylläpito

Loviisan kaupungilla kentänhoito on teknisen toimen alaisuudessa. Liikuntapaikkojen hoito on kolmijakoinen. Kentänhoitajat hoitavat osan liikuntapaikoista ja osa hoidosta on ulkoistettu ostopalveluiksi. Seurat huolehtivat monien hiihtolatujen ja jääkenttien hoidosta tuntikorvauksella. Hoitokorvaukset tulee tulevaisuudessa tarkistaa niin, että korvaukset edelleen motivoivat yhdistyksiä hoitamaan liikuntapaikkoja. Kaupunki seuraa kriittisesti liikuntapaikkojen käytön aktiivisuutta, jotta ylläpito on perusteltua.

6. Liikuntapalvelut ja yhteistyötahot

Liikuntapalvelujen tehtävänä on aktivoida loviisalaiset liikkumaan ja parantamaan hyvinvointiaan liikunnan avulla. Toimimme yhteistyössä kansalaisjärjestöjen, muiden hallintokuntien ja kumppaneiden kanssa.

6.1 Urheiluseura- ja liikuntajärjestötoiminta

Liikuntatoimi pyrkii aktiiviseen vuorovaikutukseen liikuntaseurojen ja muiden toimijoiden kanssa. Liikuntatoimi kuuntelee herkällä korvalla toivomuksia kentältä ja reagoi mahdollisuuksien mukaan toivomuksiin. Liikuntatoimi järjestää vuosittain erilaisia seurakokouksia ajankohtaisista asioista kuten salivuoroista, talvikunnossapidosta jne. Liikuntatoimi järjestää seurojen kanssa erilaisia tapahtumia ja kilpailuja.

Kilpa- ja huippu-urheilu Loviisassa tarjoavat elämyksellisiä hetkiä paitsi urheilijoille itselleen, myös urheilua seuraavalle yleisölle. Fanikulttuuri on viime vuosina kehittynyt urheilijoiden ja urheiluseurojen menestyksen myötä ja vahvistanut kotipaikkakunnan identiteettiä ja yhteisöllisyyttä. Tämä on otettava huomioon kotipaikkakunnan markkinoinnissa. Urheilutoiminta on myös nähtävä paikkakunnan imagoa edistävänä tekijänä. Loviisan kaupunki on ollut mukana kolmannen sektorin yhteistyöhankkeissa. Tähän yhteistyöhön tulee olla kaikilla urheiluseuroilla avoin mahdollisuus. Yhteistyön tulee tarjota merkittävää lisäarvoa kummallekin osapuolelle. Perinteisen näkyvyyteen perustuvan yhteistyön lisäksi yhteistyön tulee muodostua selkeistä, vahvoista ja toiminnallisista kumppanuuden osa-alueista. Näiden verkostojen tulee tuottaa yhdessä liikuntaan liittyviä uusia ja innovatiivisia sisältöjä.

6.2 Kaupungin sisäinen yhteistyö

Liikuntatoimi tekee yhteistyötä kaupungin muiden hallintokuntien ja sivistystoimen muiden toimijoiden kanssa. Tiettyjen toimialojen asiantuntemus antaa hyvät edellytykset tulevaisuudessa toimintojen järkipäristämiselle liikuntatoimessa. Yhteisissä palaverissa hallintokunnat täydentävät toisiaan ja asioille saadaan näkökulmat useiden toimijoiden ajatuksista. Poikkihallinnollisten kynnysten eri hallintokuntien välillä pitää olla ja ne ovatkin jo nyt Loviisassa matalia.

6.2.1 Tekninen toimi

Liikuntapaikkarakentamisessa, liikuntapaikkojen kunnossapidossa ja toimintojen järjestämisessä tehdään tiivistä yhteistyötä teknisen toimen kanssa. Kentänhoitajat kuuluvat tällä hetkellä teknisen toimen alaisuuteen. Tapahtumien ja toimintojen järjestäminen vaatii hoidetut ja kunnostetut liikuntapaikat. Tekninen toimi on käyttänyt hyvin vapaa-aikalautakunnan asiantuntemusta. Vapaa-aikalautakunta tekee vuosittain

esityksiä omassa talousarviossaan tekniselle keskukselle liikuntapaikkojen rakentamisesta ja kunnossapidosta sekä investoinneista.

6.2.2 Varhaiskasvatus

Yhteistyö varhaiskasvatuksen kanssa todetaan tärkeäksi ja yhteistyötä pyritään kehittämään yhteisillä hankkeilla ja ohjelmilla.

6.2.3 Koulutoimi

Liikuntatoimi tekee paljon yhteistyötä koulujen ja koulutoimen kanssa. Koulutoimen kanssa on yhteisiä hankkeita, esimerkiksi ”Liikkuva koulu. Yhdessä järjestetään erilaisia tapahtumia kuten koulukilpailuja, uimakouluja kaikille kakkosluokkaisille ja esikoulujippo. Koulujen liikuntapäivissä liikuntatoimi on myös tarvittaessa mukana auttamassa. Koulujen kanssa jaetaan myös liikuntatilat niin, että ne ovat koulujen käytössä koulupäivän aikana ja iltaisin ja viikonloppuisin muiden käyttäjien käytössä vapaa-aikatoimen hallinnoimina.

6.2.4 Kulttuuri- ja nuorisotoimi

Liikuntatoimi tekee tiiviisti yhteistyötä kulttuuritoimen ja nuorisotoimen kanssa. Monet aktiviteetit tehdään yhdessä auttaen toinen toista. Yhteistyö on monipuolista, pitkäaikaista ja hedelmällistä. Kulttuuri-, nuoriso-, ja liikuntatoimet ovat kaikki erikseen pieniä yksiköitä, mutta yhdessä ne muodostavat melkoisen voimavaran. Nuorisotyöntekijät ja etsivät nuorisotyöntekijät markkinoivat liikuntaryhmiä kohderyhmilleen.

7. Liikunnan talous ja henkilökunta

Liikuntatoimi on Loviisassa osa vapaa-aikatoimea. Vapaa-aikatoimen vuosibudjetti sisältää liikuntatoimen osuuden, joka vahvistetaan vuosittain talousarviossa. Kentänhoito, siivous ja tilojen korjaukset eivät Loviisassa kuulu vapaa-aikatoimeen. Nämä kulut vyörytetään vapaa-aikatoimelle sisäisinä kuluina.

Liikuntatoimi kuuluu vapaa-aikalautakunnan vastuualueeseen. Vapaa-aikalautakunnassa kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen päällikkö toimii valmistelijana ja esittelijänä. Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimenpäällikkö toimii liikuntatoimen esimiehenä. Vapaa-aikasihteeri/liikunnanohjaaja ja kaksi liikunnanohjaajaa muodostavat ovat liikuntatoimen henkilöstöresurssi. Tämän lisäksi liikuntahallien vahtimestaripalvelut ovat osa liikuntatointa. (Liite 4)

Tulevaisuudessa moniosaajat voisivat omaksua suuremman roolin, hoitaen esimerkiksi puistoja, kiinteistöjä ja liikuntapaikkoja

8. Palvelurakenteen haasteet

Perusturvapalvelut siirtyvät maakunnan järjestettäväksi (sosiaali- ja terveydenhuoltouudistus) 2020. Tämä tuo uusia haasteita koko kaupungin palvelurakenteelle. Uusia yhdyspintoja on rakennettava maakunnan kanssa. Uudessa organisaatiossa sivistyskeskuksen rooli korostuu ja sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen jälkeen sivistystoimi tulee olemaan kaupungin suurin osa-alue. Liikuntatoimi on omalta osaltaan valmis muuttuvaan kokonaisuuteen ja valmis kehittämään ja muuttamaan omaa toimintaansa muuttuvassa maailmassa.

8.1. Liikuntapalvelut ja digitalisaatio

Digitalisaatio etenee yhteiskunnassa yhä vauhdikkaammin, mikä tarkoittaa myös liikuntapalvelujen osalta tarvetta palvelujen digitaalisuuden suunnitelmallisempaan edistämiseen. Mobiililaitteiden käyttö on kasvanut merkittävästi viime vuosina. Lähes kaikki omistavat älylaitteita ja voivat viestiä näiden avulla. Tämä tarkoittaa sitä, että palveluita on kehitettävä entistä enemmän näihin laitteisiin skaalautuviksi sovelluksiksi.

Digitalisaation murros tarjoaa aivan uusia mahdollisuuksia reaaliaikaiseen vuorovaikutukseen liikuntapalveluiden käyttäjien kanssa. Heille pystytään tarjoamaan entistä yksilöllisempiä palveluita, toimintaympäristön muutoksiin reagoidaan entistä nopeammin ja tästä viestitään nykyistä aikaisemmin liikuntapalveluiden käyttäjille.

Mobiilikarttasovellusten avulla voidaan uudistaa liikuntareittien opastusta aivan uudella tavalla. Myös liikkujan motivointiin ja kuntotason mukaiseen liikkumiseen voidaan kehittää uusia tapoja. Mobiililaitteiden kapasiteettia pystytään hyödyntämään liikkujatiedon keräämisessä. Liikuntapaikkojen hoidosta voidaan viestiä reaaliaikaisemmin asiakkaille ja saada entistä tarkempaa käyttötietoa eri suorituspaikkojen osalta. Esimerkkinä tästä on www.latutilanne.fi, josta voi seurata hiihtolatuksen tilannetta ja jonne myös itse voi raportoida. Digitalisaatio on luonnollinen osa yhteiskunnan kehitystä ja sen vuoksi liikuntapalveluissakin on reagoitava digisukupolven palvelukäyttäytymisen yhteiskunnallisen muutokseen kehittämällä digitaalista palvelutarjontaa. Tämä on nähtävänä loistavana mahdollisuutena saavuttaa sekä liikkujat että liikkumattomat.

9. Ohjelman toteuttamisen seuranta ja täytäntöönpano

Haluamme olla yksi merkittävä osa Loviisan kaupungin vetovoimaisuutta ja tarjota yhdessä muiden toimijoiden kanssa monipuolisia liikuntapalveluita painottaen yhteisöllisyyttä. Panostamme hyvinvointia tukevaan turvalliseen ympäristöön ja huolehdimme kaupungin viihtyisästä yleisilmeestä.

Liikuntapoliittista ohjelmaa suunniteltaessa ja sen toteuttamista silmälläpitäen on pyritty luomaan ohjelma, jonka kaupunginvaltuusto hyväksyisi osaksi kaupungin strategiaa.

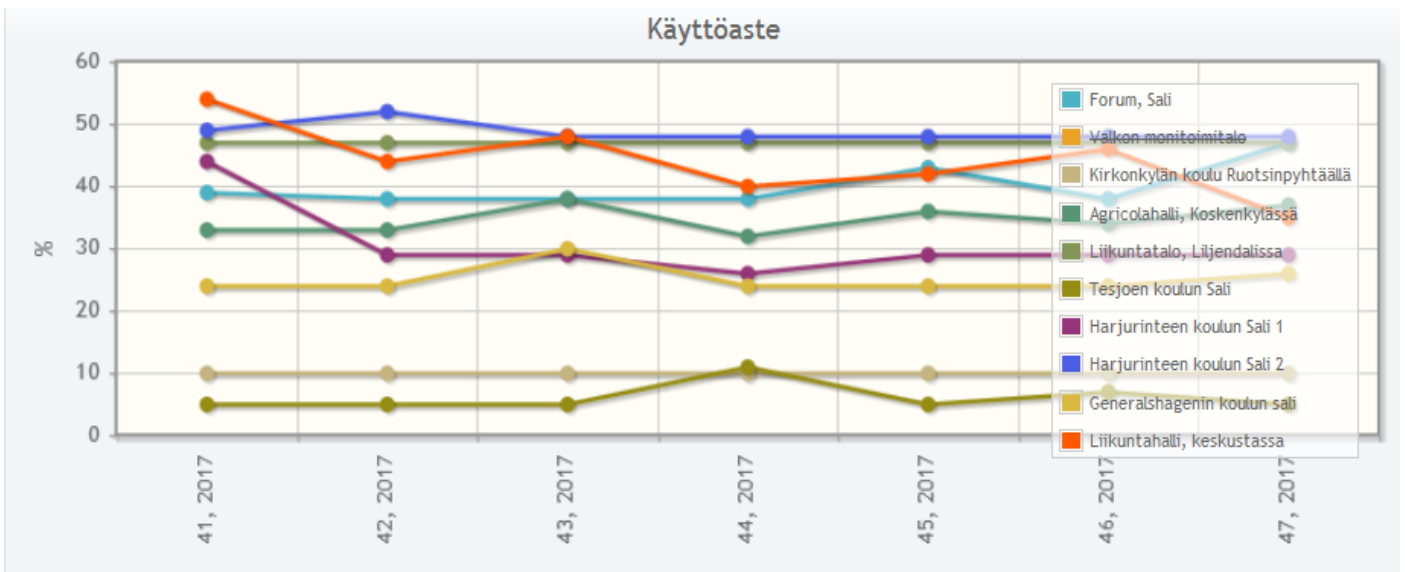
Ohjelma on realistinen ja käyttökelpoinen toteuttavaksi. Vapaa-aikalautakunta hyödyntää ohjelman tavoitteita talousarvion laadinnassa vuosittain. Tavoitteena on luoda tulevaisuuden suuntaviivoja harjoitettavan liikuntapolitiikan suuntaan.

Liikuntapaikkojen ja -tilojen verkostoa tulee kehittää ja ylläpitää kuten ennenkin, mutta on samalla otettava vahvasti kantaa yhdyskuntarakenteeseen. Liikunta-alueiden kokonaisvaltainen kehittäminen tarvitsee perustakseen tehokkaan päätöksenteon. Yleisen uskottavuuden kannalta on merkityksellistä, että kaupunginvaltuusto ottaa näihin asioihin kantaa ja valmistautuu varaamaan resursseja jo asiakirjan hyväksymisvaiheessa. Maailma muuttuu ja tätäkin ohjelmaa tulee päivittää joka valtuustokauden alussa arvioimalla ohjelmassa mainitut hanke- ja investointisuunnitelmat sekä mahdolliset toimintaympäristön muutokset.

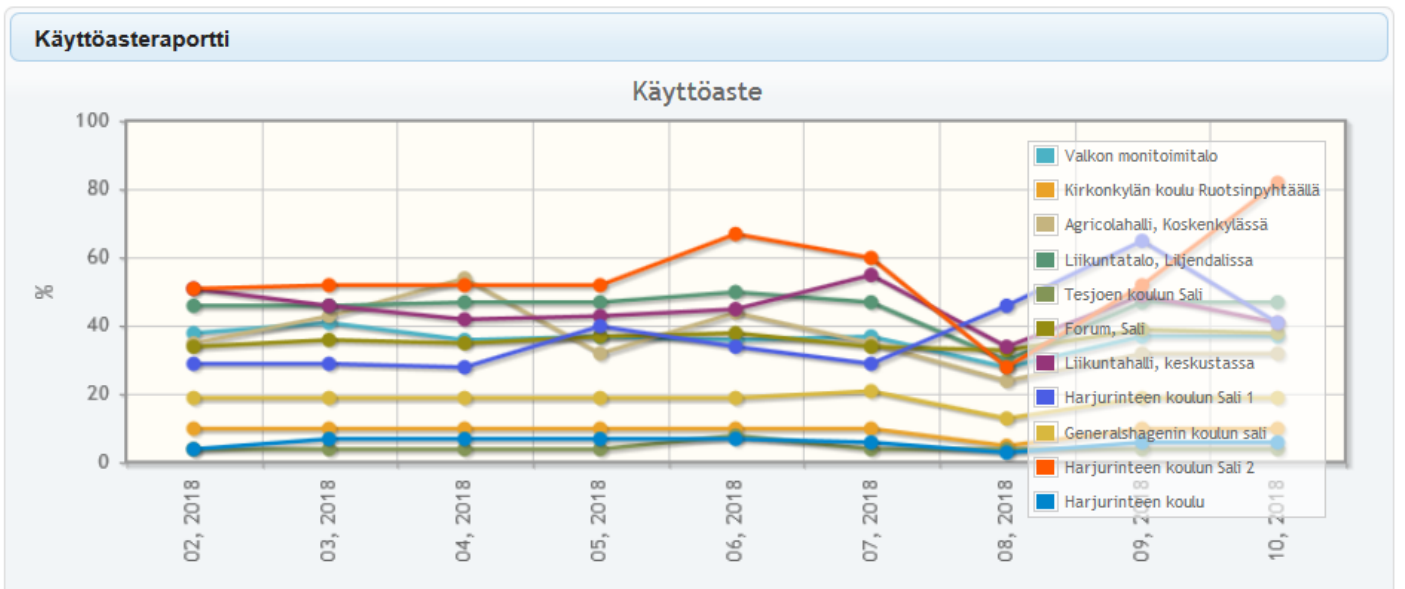
Ohjelman toimenpiteiden toteutumista arvioidaan vuoden 2020 aikana. Liikuntapalvelut hyödyntää Loviisan kaupungin uutta Morjens Loviisa - Lovisa appia, jonka kautta kysytään kaupunkilaisilta mielipiteitä liikuntapoliittisesta ohjelmasta.

Liite 1 Liikuntapaikkojen käyttöaste

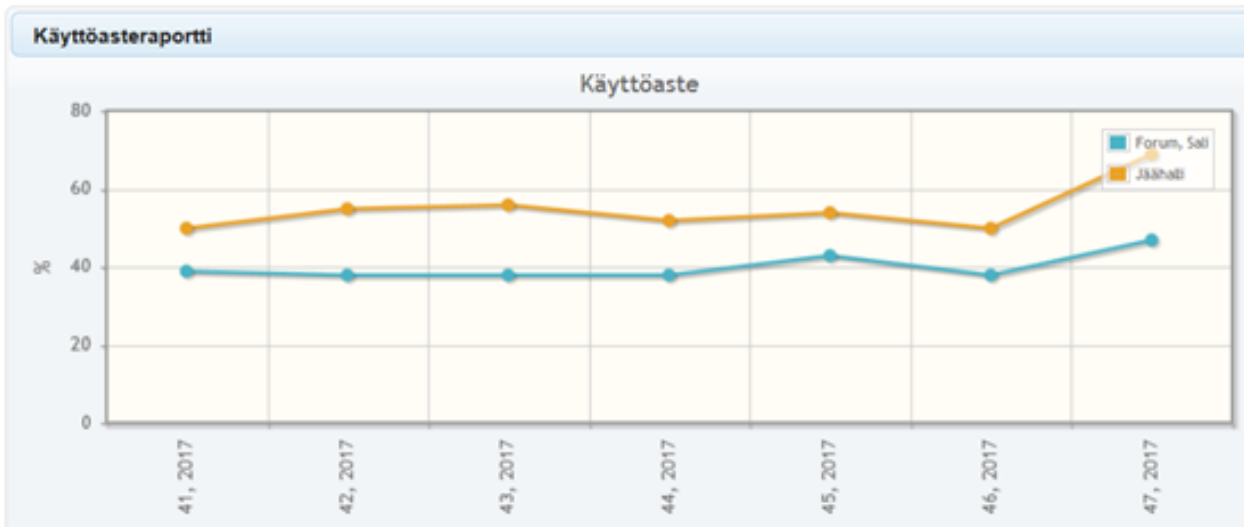
Liikuntasalien käyttöaste viikoilla 41–47 syksyllä 2017

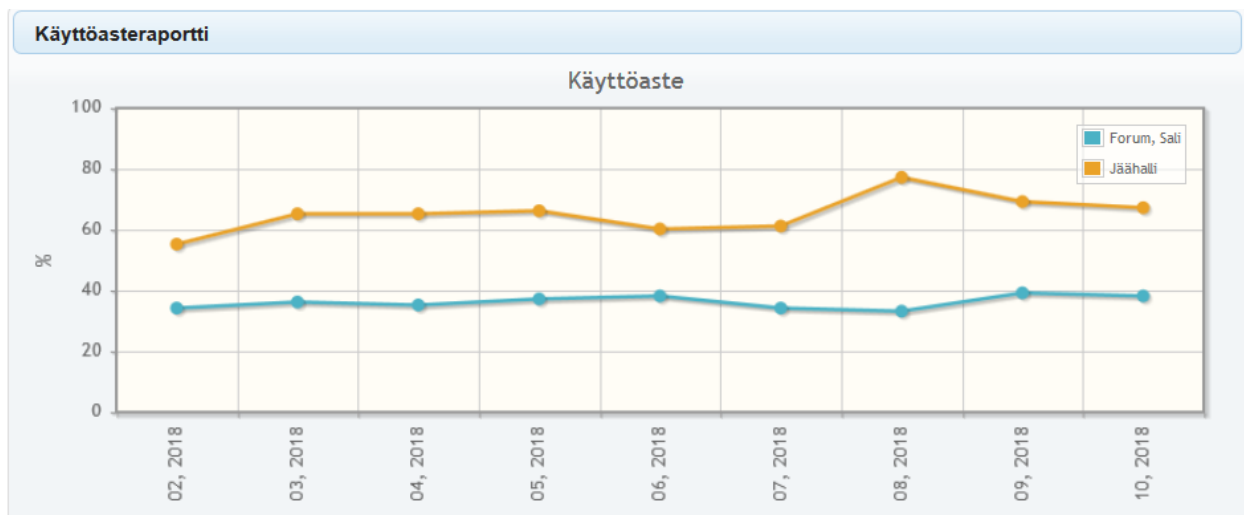
Liikuntasalien käyttöaste viikoilla 2–10 keväällä 2018

Jäähallin käyttöaste viikoilla 41–47 syksyllä 2017

Jäähallin käyttöaste viikoilla 2–10 keväällä 2018

Liite 2 Liikuntapaikat

Sisäliikuntatilat	– Agricolahalli – Liikuntahalli – Liljendalin liikuntatalo – Valkon monitoimitalo – Harjurinteen koulu, sali 1 ja sali 2 – Generalshagens skola – Kirkonkylän koulu – Tesjoen koulu – Teutjärven koulu – Fagerås – Forum
Jäähalli	– Rauhalan tekojää
Urheilu- ja pallokentät	– Keskusurheilukenttä, yleisurheilu (400 m, kestopäälyste) ja pallokenttä – Harjoituskenttä – Isnäsin urheilukenttä, yleisurheilu (350 m, tiilimurske) ja pallokenttä – Liljendalin urheilukenttä, yleisurheilu (350 m, tiilimurske) ja pallokenttä – Ruotsinpyhtään kirkonkylän urheilukenttä, yleisurheilu (350 m, tiilimurske), tennis, sulkapallo, koripallo ja pallokenttä – Tesjoen nurmikenttä – Pernajan kirkonkylän urheilukenttä yleisurheilu (300 m, tiilimurske) ja pallokenttä – Ruotsalaisen koulukeskuksen kenttä (hiekkakenttä) – Koskenkylän pallokenttä (ruohokenttä) – Haddomin pallokenttä (ruohokenttä, juoksusuora ja suorituspaikkoja hyppy- ja heittolajeille) – Tavastbyn urheilukenttä (juoksusuora, suorituspaikat hyppy- ja heittolajeille)
Rantalentopallo	– Plagen – Koskenkylä – Pernajan kirkonkylä – Kiramo (Ruotsinpyhtää) – Tesjoki
Lähiliikuntapaikat	– Harjurinteen koulun lähiliikuntapaikka – Koskenkylän lähiliikuntapaikka – Valkon lähiliikuntapaikka – Tesjoen lähiliikuntapaikka – Haddomin lähiliikuntapaikka
Kuntopolut, luontopolut, vaellusreitit, hiihtoladut	– Harmaakallion kuntopolku ja hiihtolatu: 3 km (valaistu) sekä yhdysreitti Valkoon 7 km – Urheilupaviljongin kuntopolku ja hiihtolatu: 1,2 km (valaistu), 3 km (valaistu), 5 km (valaistu), 7,5 km ja 10 km – Valkon kuntopolku ja hiihtolatu: 1,2 km (valaistu), 3 km (valaistu) sekä yhdyslatsu Harmaakalliolle 7 km

	– Korsvikin hiihtolatu ja kuntopolku – Myllyharjun kuntopolut – Flokomkärretin reitti – Kallen kierros: 11,5 km pitkä luontopolku – Sävträskin kuntopolku ja hiihtolatu: 1,5 km (valaistu) – Andersbyn hiihtolatu: 2 km (valaistu) – Koskenkylän hiihtolatu: 1,8 km (valaistu) – Torsbyn (Pernajan kirkonkylän) hiihtolatu: 1,4 km (valaistu), 4,5 km – Isnäsän hiihtolatu: 2 km (valaistu) – Ruotsinpyhtään kirkonkylä: 3 km (valaistu), 11 km – Tesjoen hiihtolatu: yhdyslatsu urheilupaviljongin hiihtoladuille – Kukuljärven vaellusreitti (noin 8 km)
Kunto- ja voimailusalit	– Liikuntahalli – Urheilupaviljonki – Valkon monitoimitalo – Agricolahalli – Ruotsinpyhtään kirkonkylän/Ruukin kuntosali – Fagerås – Esplanadin kuntosali
Jääkaukalot ja luistinradat	– Ruotsinkielisen koulukeskuksen kenttä – Liljendal – Koskenkylä – Torsby (Pernajan kirkonkylä) – Isnäs – Haddom – Tavastby – Tesjoki – Ruotsinpyhtään kirkonkylä – Kuninkaankylä – Valkon lähiliikuntapaikka – Generalhagens skola – Harjurinteen koulu
Muut	– Ratapihan skeittipaikka – Senioripuisto Loviisan keskustassa – Senioripuisto Liljendalissa
Uimarannat ja uimapaikat	– Taikaranta – Plagen, myös talviuintimahdollisuus – Valkon uimaranta – Kiramo – Särkjärvi eteläinen – Rönnäs – Kukuljärvi – Bästön – Koskenkylä – Riissalmi – Ruukin Saarensauna, talviuintimahdollisuus – Källa

Muiden ylläpitämiä uimapaikkoja	– Ahvenkosken uimapaikka – Backstenin ranta
Yksityisiä liikuntapaikkoja	– Bygdegårdens Hoppin kenttä – Ruotsinkylän kuntorata: 2,8 km (valaistu), 4,5 km – Varuboden-Osla Areena – Loviisan keilahalli – Rönnäs Golf – Valkon Frisbeegolfrata – Pernajan Frisbeegolfrata – Motocrossrata – Casinopuiston tenniskentät – Gym24 – Gym Fox – CrossFit – Judosali – Loviisan seudun tanssiopisto ja Sirkuskoulu – Palvelutalo Esplanad – Ampumarata, keskusta – Strömfors Outdoor Factory – Eagle karting – Liljendalin kuntosali – Ruotsinpyhtään Kisailijoiden kuntosali

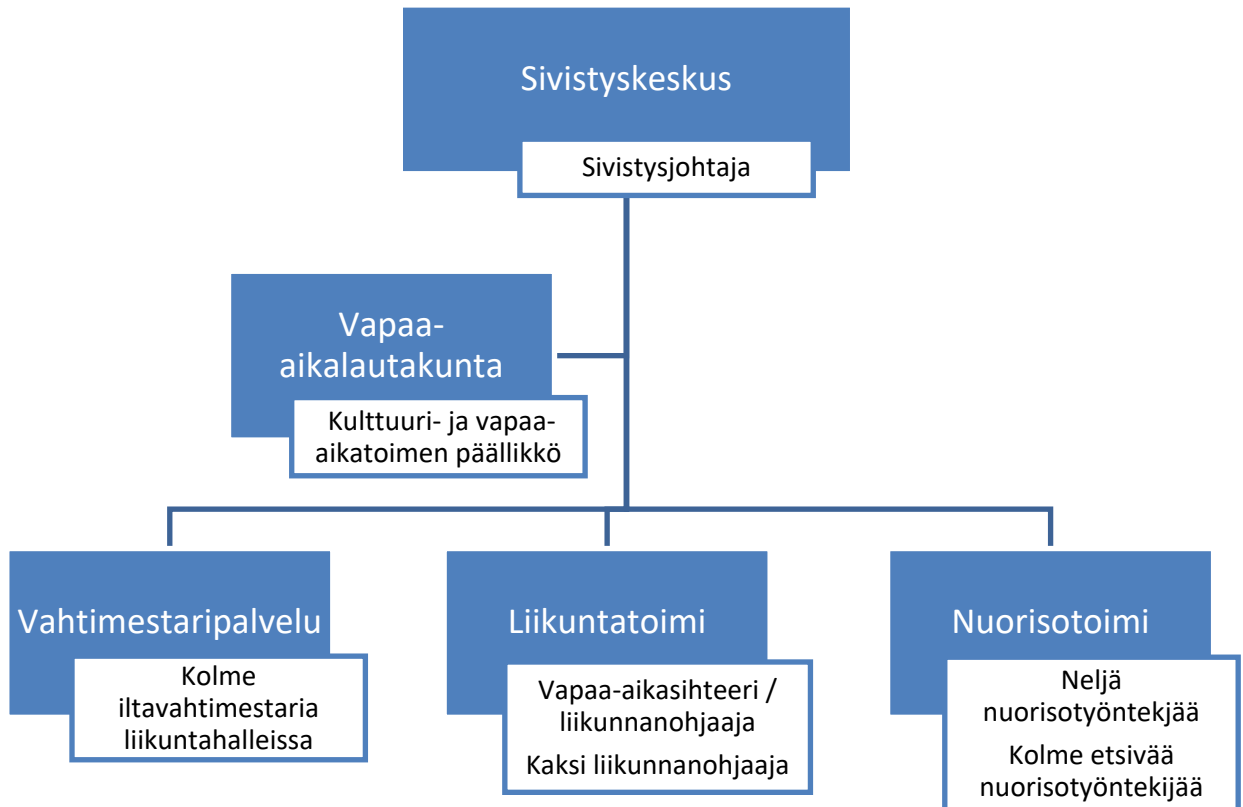
Liite 3 Investointisuunnitelma vuosille 2017–2022

2017	Liikuntahallin ilmanvaihtokoneen uusiminen Liljendalin lähiliikuntapaikka (miniareena)	225 000 50 000
2018	Jäähallin uusi julkisivu, huoltotila jäänhoitokoneelle Liikuntahallin uudisrakennus, hankesuunnitelma Agricolahallin lattian uusiminen	400 000 100 000 75 000
2019	Ruotsinpyhtään kirkonkylän lähiliikuntapaikka	250 000
2020	Isnäsin lähiliikuntapaikka	250 000
2021	Tesjoen lähiliikuntapaikan kunnostaminen	100 000
2022	Uuden liikuntahallin rakentaminen	8 000 000

Liite 4 organisaatiokaavio

Liikunta kaupungin organisaatiossa

- Sivistyskeskus on yksi kaupungin neljästä keskuksessä. Sivistyskeskusta johtaa sivistysjohtaja.
- Vapaa-aikatoimi muodostaa yhden sivistyskeskuksen alaisista vastuualueista. Vastuualuetta johtaa kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen päällikkö.
- Vastuualue jakaantuu pienempiin yksiköihin, jotka ovat vahtimestaripalvelu, liikunta- ja nuorisotoimi
- Vastuualueen toimintaa ohjaa ja valvoo vapaa-aikalautakunta.